

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 57/03-17

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. júna 2003 v senáte zloženom z predsedu Juraja Babjaka a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Eduarda Báránya prerokoval sťažnosť JUDr. J. K., bytom B., zastúpeného advokátkou JUDr. E. Ľ., B., ktorou namieta porušenie svojho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky Okresným súdom Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 30 C 20/99, a takto

r o z h o d o l :

1. Právo JUDr. J. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky Okresným súdom Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 30 C 20/99 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresný súd Bratislava III je **p o v i n n ý** uhradiť trovy právneho zastúpenia JUDr. J. K. advokátke JUDr. E. Ľ., B., vo výške 2 818 Sk (slovom dvetisícosemstoosemnásť slovenských korún) na jej účet do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. februára 2003 doručená sťažnosť JUDr. J. K., bytom B., (ďalej len „navrhovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. E. L., B., ktorou namieta porušenie svojho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Okresným súdom Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 30 C 20/99.

Ústavný súd 26. februára 2003 prijal sťažnosť navrhovateľa na ďalšie konanie uznesením č. k. III. ÚS 57/03-6.

Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Preto ústavný súd využil možnosť podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania, lebo vzhľadom na charakter veci, kde je rozhodujúci prehľad spisu, nemožno od ústneho pojednávania očakávať ďalšie objasnenie veci.

Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti listom doručeným ústavnému súdu 22. mája 2003. Poukázal na skutkovú a právnu náročnosť veci v konaní sp. zn. 30 C 20/99 vyplývajúcu už zo samotného návrhu na začatie konania o určenie hraníc medzi pozemkami, vypratanie nehnuteľnosti a náhradu škody, ako aj z uplatnenia vzájomného návrhu žalovanej v tomto konaní. Problém v konaní nastal tým, že žalovaná sa zdržuje od roku 1998 v USA. Od začiatku konania ju zastupuje jej stará matka Ing. V. K., ktorá splnomocnenie na zastupovanie okresnému súdu predložila až 15. októbra 2001. Predseda okresného súdu ďalej zdôraznil, že navrhovateľom požadované ustanovenie opatrovníka vo veci, akou je táto, len sťažuje postup v konaní, procesný postup je o to náročnejší a obozretnejší. Ostatné pojednávania 19. marca 2002 bolo odročené na neurčito s tým, že zástupkyňa žalovanej bude vyzvaná na opravu a doplnenie

vzájomného návrhu a následne po vyjadrení žalobcov k tomuto vzájomnému návrhu súd nariadi znalecké dokazovanie. Taktiež pripustil, že stav konania je odrazom veľkého nápadu vecí pridelených konajúcemu sudcovi.

II.

Ústavný súd na základe sťažnosti navrhovateľa, vyjadrenia predsedu okresného súdu a hlavne spisu okresného súdu sp. zn. 30 C 20/99 zistil nasledovný priebeh a stav konania:

Predmetom konania je žaloba proti P. P., B., (ďalej len „žalovaná“), ktorou sa navrhovateľ spolu s manželkou E. K., obaja bytom B., domáhajú určenia priebehu vlastníckej hranice medzi pozemkami, vypratania nehnuteľnosti parcelné číslo 5576/1 a zaplata náhrady škody vo výške 10 200 Sk. Žaloba bola okresnému súdu doručená 9. februára 1999.

Predmetom konania je aj protižaloba žalovanej, ktorou sa domáha zrealizovania zateplenia vodovodnej prípojky na pitnú vodu, premostenia kanalizačnej prípojky, stabilizácie vjazdového stĺpika a zaplata alikvótnych nákladov na kompletne oplatenie pozemku. Protižalobu žalovaná podala okresnému súdu 26. septembra 2000.

Hoci navrhovateľ podal žalobu 9. februára 1999, prvý procesný úkon spočívajúci vo vyzvaní na dopltenie súdneho poplatku okresný súd vykonal až 16. augusta 1999, t. j. viac ako po šiestich mesiacoch od podania žaloby bez toho, že by existovala zákonná prekážka takéhoto jeho postupu. Po okamžitom dopltení súdneho poplatku zo strany navrhovateľa 23. augusta 1999 okresný súd 8. septembra 1999 vytýčil pojednávanie na deň 7. októbra 1999 a vyzval žalovanú, aby sa vyjadrila k návrhu. Dňa 13. septembra 1999 okresný súd vyzval navrhovateľa, aby mu v lehote 5 dní predložil príslušný geometrický plán.

V období od 7. októbra 1999 do 25. januára 2001 sa uskutočnili celkom dve pojednávania okresného súdu. Prvé z nich 7. októbra 1999 bolo odročené pre neprítomnosť

žalovanej, druhé 23. novembra 1999 bolo odročené z dôvodu predvolania starej matky žalovanej Ing. V. K. ako jej zástupkyne, pretože žalovaná sa zdržiava v zahraničí. Na informatívne výsluchy 14. decembra 1999, 24. februára 2000 a 25. januára 2001 sa však zástupkyňa žalovanej nedostavila, iba listom z 26. septembra 2000 podala okresnému súdu vysvetlenie a protinávrh vo veci, listom z 30. októbra 2000 predložila okresnému súdu geometrický plán zamerania hraníc medzi pozemkami sporných strán a listom z 18. januára 2001 predložila okresnému súdu úradný polohopisný plán hraníc pozemkov a zároveň oznámila nástup na dlhodobú kúpeľnú liečbu.

Až 9. mája 2001 okresný súd vytýčil nové pojednávanie na 24. máj 2001, za tým účelom predvolal účastníkov konania a Ing. K., ktorú zároveň vyzval na predloženie plnej moci na zastupovanie žalovanej.

Pojednávanie 24. mája 2001 bolo odročené na neurčito z dôvodu zisťovania adresy žalovanej s tým, že zástupkyňa žalovanej oznámi súdu v lehote 5 dní presnú adresu žalovanej v zahraničí a predloží plnú moc na zastupovanie. Oznámenie žalovanej, v ktorom udeľuje plnú moc Ing. K. a žiada okresný súd o jej ustanovenie ako opatrovníčky v konaní, bolo okresnému súdu doručené 15. októbra 2001.

Nové pojednávanie vo veci okresný súd vytýčil 11. februára 2002 na 19. marec 2002 a za tým účelom predvolal účastníkov konania. Uvedené pojednávanie bolo odročené na neurčito z dôvodu opravy a doplnenia vzájomného návrhu zástupkyne žalovanej. Žalovaná tak urobila listom z 3. júna 2002. Od 3. júna 2002 až doposiaľ bol okresný súd v uvedenej veci nečinný.

Vzhľadom na nečinnosť sudcu v konaní navrhovateľ požiadal 28. augusta 2000, 22. októbra 2000, 14. januára 2002 a 27. septembra 2002 okresný súd o zariadenie správneho postupu a nariadenie znaleckého dokazovania vo veci. Tieto urgencie kvalifikoval ústavný súd ako právny prostriedok, ktorého uplatnenie sa vyžaduje pred podaním návrhu na začatie konania pred ústavným súdom.

III.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na naplnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 10/98).

V konaní o s'ťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy zohľadňuje ústavný súd právnu a faktickú zložitosť veci, správanie účastníkov konania a postup samotného súdu v jeho konaní a rozhodovaní vo veci samej (napr. II. ÚS 813/00).

Ústavný súd je toho názoru, že predmetné občianskoprávne konanie vzhľadom na jeho predmet, skutkovú a právnu povahu nemožno hodnotiť ako mimoriadne právne alebo fakticky zložitú, takže pre sudcu rozhodujúceho takéto spory by zvolenie optimálneho procesného postupu a zabezpečenie dôkazov nemalo predstavovať osobitný problém. Vo veci predloženej na rozhodnutie platí stabilná právna úprava a uplatňuje sa ustálená judikatúra súdov. Ústavný súd sa v tejto súvislosti zaoberal aj skutočnosťou, že v danom prípade sa žalovaná dlhodobo zdržiava v zahraničí, pričom konštatoval, že hoci táto skutočnosť môže spôsobiť určitú zdĺhavosť konania v dôsledku vykonávania procesných úkonov, sama osebe nie je dôkazom právnej alebo faktickej zložitosti veci.

Pokiaľ ide o správanie navrhovateľa ako účastníka konania, ústavný súd ho hodnotil ako aktívne a súčinnosťné. Aktívne sa dožadoval, aby okresný súd vykonal znalecké dokazovanie vo veci, okrem toho urgoval konanie vo svojej veci aj s'ťažnosťami z 28. augusta 2000, 22. októbra 2000, 14. januára 2002 a 27. septembra 2002. Z uvedeného

dôvodu správanie navrhovateľa v konaní nemohlo prispieť k predĺženiu doterajšej dĺžky súdneho konania o jeho veci pred okresným súdom.

Tretím hodnotiacim kritériom, použitím ktorého ústavný súd zisťuje, či došlo k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, je správanie (postup) samotného súdu.

Podaním žaloby navrhovateľom 9. februára 1999 začalo súdne konanie, v ktorom súd skúma podmienky prípustnosti (procesné podmienky) z úradnej povinnosti. Zodpovednosť za ich dodržanie vždy leží na súde, ktorý vytvára reálne predpoklady na uplatnenie práva na súdnu ochranu aj tým, že koná a rozhoduje iba za splnenia všetkých predpokladov prípustnosti na rozhodovanie vo veci samej. Keďže k vecným procesným podmienkam patrí aj splnenie poplatkovej povinnosti, t. j. zaplatenie súdneho poplatku, okresný súd mal vyrubiť, resp. dorubiť súdny poplatok bez zbytočného odkladu, a nie až 16. augusta 1999, teda viac ako pol roka po podaní žaloby. Pri posudzovaní tohto obdobia okrem vyššie uvedenej zodpovednosti súdu za splnenie procesných podmienok konania ústavný súd zoberal do úvahy svoju predošlú judikatúru, v súlade s ktorou: „Obdobie poznamenané nečinnosťou všeobecného súdu, keď jeho konaniu nebráni žiadna zákonná prekážka, ústavný súd posudzuje ako zbytočný prietah v konaní“ (II. ÚS 3/00).

V týchto intenciách posudzoval ústavný súd aj obdobie od 24. februára 2000 do 23. decembra 2000 (do predvolania zástupkyne žalovanej na informatívny výsluch na 25. január 2001), obdobie od 15. októbra 2001 do 11. februára 2002 a obdobie od 3. júna 2002 až doposiaľ, počas ktorých bol okresný súd úplne nečinný v trvaní celkom 25 mesiacov.

Ústavný súd v tejto súvislosti uvádza, že za zákonnú prekážku postupu súdu nepovažoval skutočnosť, že žalovaná sa dlhodobo zdržuje v zahraničí, hoci táto skutočnosť mohla mať prirodzene vplyv na nariadovanie ďalších pojednávaní a vykonávanie ďalších procesných úkonov. Berúc však do úvahy judikatúru všeobecných súdov ustanoveniu opatrovníka účastníkovi konania podľa § 29 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku musí predchádzať šetrenie o tom, či sú dané predpoklady na tento postup v konaní a či nie je

namieste iné vhodné opatrenie. I neprítomnému účastníkovi konania musí byť zabezpečená potrebná ochrana záujmov v súlade so záujmami spoločnosti (R 21/1971). Preto ústavný súd obdobie od 25. januára 2001 do 15. októbra 2001 (vykonanie informatívneho výsluchu zástupkyne žalovanej, odročenie pojednávania konaného 24. mája 2001, vyčkávanie súdu na predloženie plnomocenstva žalovanej) nehodnotí ako zbytočný priet'ah v konaní.

Okresný súd sa v konaní, ktorého dĺžka presahuje viac než štyri roky, dopustil zbytočných priet'ahov trvajúcich skoro dva a pol roka, ktoré zapríčinil svojou úplnou nečinnosťou v konaní. Ani preťaženosť sudcov nie je možné zohľadniť ako dôvod ospravedlňujúci voči občanovi inak zbytočné priet'ahy v konaní o jeho veci. Námietka veľkého množstva nevybavených a nerozhodnutých vecí nemá povahu okolností, ktoré by vylučovali zodpovednosť súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný na rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil (I. ÚS 19/00, I. ÚS 50/01).

Vzhľadom na vyššie uvedené ústavný súd vyslovil porušenie práva navrhovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov postupom okresného súdu v predmetnom občianskoprávnom konaní tak, ako ho garantuje čl. 48 ods. 2 ústavy.

Ústavný súd sa nezaoberal ďalšími možnými prostriedkami nápravy porušenia práva navrhovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov v konaní sp. zn. 30 C 20/99, pretože podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde je viazaný návrhom na začatie konania a navrhovateľ sa nedomáha ani použitia ďalších prostriedkov nápravy podľa § 56 citovaného zákona včítane priznania primeraného finančného zadost'učinenia.

IV.

Navrhovateľ vo svojej sťažnosti žiada, aby ústavný súd zaviazal okresný súd uhradiť trovy konania jeho právnej zástupkyňi vyčíslené za dva právne úkony vo výške 2 818 Sk.

Ústavný súd pri rozhodovaní o trovách požadovaných právnu zástupkyňou navrhovateľa vychádzal z ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého

ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Navrhovateľ bol vo veci úspešný, a preto je potrebné rozhodnúť o úhrade trov konania okresným súdom.

Pri výške náhrady trov právneho zastúpenia ústavný súd vychádzal z ustanovenia § 13 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 163/2002 Z. z.“), ktoré upravuje výšku odmeny za zastupovanie pred ústavným súdom a podľa ktorého ak predmet sporu nie je oceneľný peniazmi, odmena za jeden úkon je jedna tretina výpočtového základu. Predmetom konania pred ústavným súdom je ochrana základných práv a slobôd, ktorá nie je oceneľná peniazmi.

Ústavný súd vychádzajúc z návrhu právnej zástupkyne navrhovateľa priznal trovy právneho zastúpenia vo výške 2 818 Sk (odmena za dva úkony á 1 281 Sk a dvakrát 128 Sk ako náhrada výdavkov na miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné). Požadovaná výška trov neprekračuje sumu stanovenú citovanou vyhláškou pre odmenu za právne zastupovanie pred ústavným súdom.

Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. júna 2003